

Plats	Rådsrummet, Livsmedelsverket
Närvarande	Gunnar Akner Inger Andersson ordf. Christian Berne Åsa Brugård Konde § 6-10 Tommy Cederholm Heléne Enghardt Barbieri § 8 Anders Glynn § 4 Mai-Lis Hellenius § 10-13 via telefonlänk Lena Hulthén Anette Jansson § 10 Anita Laser Reuterswärd § 6-10 Pia Lindeskog Anna Karin Lindroos Lauren Lissner Irene Mattisson Torsten Mossberg Monika Pearson § 6-10
Förhindrade	Wulf Becker Inger Björck Elisabet Rothenberg Alicja Wolk

§ 1 Sammanträdet öppnas

Ordförande Inger Andersson hälsade alla välkomna och inledde med att informera om aktuella frågor. Livsmedelsverket har fått i uppdrag av landsbygdsdepartementet att skapa ett kompetenscentrum för den offentliga måltiden. Vidare har Livsmedelsverket fått pengar för att höja kompetensen inom livsmedelskontrollen. Man kommer bl. a. att satsa på en förstärkning av högskoleutbildningen för livsmedelsinspektörer, förbättrad rådgivning till företag och en riktad satsning till fåmansföretagen.

§ 2 Godkännande av dagordning

Dagordningen godkändes, två övriga punkter anmäldes.

§ 3 Protokoll nr 48

Protokollet godkändes och lades till handlingarna.

§ 4 Risk- och nyttovärdering av fet fisk i Östersjön

Anders Glynn redogjorde för uppdraget från regeringen till Livsmedelsverket att tillsammans med Fiskeriverket och Naturvårdsverket att ta fram underlag för beslut om fortsatt undantag för dioxin i

Östersjöfisk. Riskerna med att äta fisk med halter som överstiger gränsvärdena har vägts mot nyttan med de näringsämnen som finns i fet fisk, till exempel omega-3-fett och D-vitamin och Livsmedelsverkets bedömning är att det är bäst för folkhälsan om EU:s gränsvärde för dioxin i fisk gäller även i Sverige.

§ 5 Vitamin D - nya amerikanska rekommendationer och nya finska råd

Tommy Cederholm redogjorde för nya amerikanska referensvärdena för D-vitamin.

<http://www.iom.edu/Reports/2010/Dietary-Reference-Intakes-for-Calcium-and-Vitamin-D.aspx>

Under 2009 – 2010 har 14 experter gått igenom över 1000 studier. Deras slutsats är att det finns evidens för att D-vitamin har en gynnsam effekt på benhälsan, speciellt när det gäller äldre som vistas på institution. Evidensen är emellertid oklar när det gäller andra hälsoeffekter av vitamin D och slutsatsen är att mer forskning behövs kring vitamin D och hälsoutfall.

De nya finska rekommendationerna uppmärksammades också där nu rekommenderar regelbunden användning av D-vitamintillskott året runt ända upp till 18 års ålder.

Irene Mattisson refererade till TEDDY-studien där D-vitaminstatus hos från tidig ålder följs väldigt noga. Studien kommer att kunna ge oss ny viktig kunskap om vitamin D hos barn.

Företeelsen att hela grupper rekommenderas att ta D-vitamintillskott diskuterades. Det finns många studier som undersökt nutritionsstillskott men positiva effekter på hälsovariabler har inte kunnat påvisas. Däremot har flera studier visat på ökade risker vid supplementering. Man bör vara försiktig med generell supplementering av vitaminer då det finns en risk att man kan hamna snett och att kroppens homeostatiska mekanismer påverkas. Man konstaterade att D-vitamin brist kan vara ett problem i vissa grupper men att man inte nödvändigtvis ska se detta som ett generellt problem för hela befolkningen. Man kan följa D-vitaminstatus hos riskgrupper och hantera de som har problem kliniskt. Bedömningen av D-vitaminstatus påverkas av vilka referensvärden man satt och mer kunskap om hur D-vitaminstatus bäst mäts behövs. Expertgruppen föreslår att Karl Michaëlsson bjuds in till det gemensamma expertgruppsmötet i maj för att berätta om sina studier kring D-vitaminbestämningar.

§ 6 Nya epidemiologiska studier om hjärt- kärlsjuklighet

Tommy Cederholm redogjorde för nya epidemiologiska studier om hjärt-kärlsjuklighet.

O'Donnell MJ. et al. Risk factors for ischaemic and intracerebral haemorrhagic stroke in 22 countries (the INTERSTROKE study): a case-control study. The Lancet 2010;376:112-123

[http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(10\)60834-3/abstract](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(10)60834-3/abstract)

Detta är en fall-kontrollstudie med 22 deltagande länder under perioden 2007-2010. Akut första stroke (3000 fall) jämfördes med kontroller matchade för ålder och kön. Information om deltagarna samlades in genom frågeformulär, undersökningar, blodprov, CT och MRI. 78% drabbades av ischemisk stroke och 22% av intracerebral blödning. 11 faktorer - hypertoni, rökning, midje/stussmått, ”diet risk score”, regelbunden fysisk aktivitet (skyddande), diabetes, alkoholintag, ApoB/ApoA, psykosocial stress, depression, hjärtsjukdom förklarade 90% av alla strokefall. 5 faktorer (högt blodtryck, rökning, midje/stussmått, kost, alkoholintag) förklarade 80% av alla intracerebrala blödningar.

Anderson A. et al. Dietary patterns and Survival of Older Adults. J Am Diet Ass 2011;111:84-91

[http://www.adajournal.org/article/S0002-8223\(10\)01648-2/abstract](http://www.adajournal.org/article/S0002-8223(10)01648-2/abstract)

I denna studie som analyserat hur matmönster är associerat till överlevnad ingick ca 3000 äldre personer. Kostintag, hälsoparametrar och livskvalitet mättes vid baslinjen och deltagarna följdes över 10 år. Man fann att ett matmönster kännetecknat av ett relativt högt intag av grönsaker, frukt, fullkorn, kyckling, fisk och låg-fett mjölkprodukter kan vara associerat med längre överlevnad.

Shai I. et al. Dietary intervention to reverse carotid atherosclerosis. Circulation 2010;121:1200-08

<http://circ.ahajournals.org/cgi/content/abstract/121/10/1200>

Christian Berne tog upp Shais viktnerdgångsstudie där man jämför låg-fettkost, medelhavskost och låg-kolhydratkost. I studien har man även undersökt hur kostintervention och viktnerdgång kan påverka atheroskleros-utvecklingen. Man fann i studien att två års viktnerdgång kan åstadkomma en signifikant reduktion av carotisväggens tjocklek. Effekten var den samma oavsett kostintervention (låg-fett, medelhavs eller låg-kolhydratkost) och tycks i huvudsak vara medierad av viktnerdgång.

§ 7 Råden om bra mat i skola och barnomsorg

Punkten bordlades till nästa möte.

§ 8 Matvanekollen – demonstration

Heléne Enghardt Barbieri redovisade Matvanekollen som lanseras för allmänheten på Livsmedelsverkets hemsida den 10/3 .

§ 9 Aktuellt om hälsopåståenden

Anita Laser Reuterswärd redogjorde för EUs arbete med att godkänna hälsopåståenden. För att få ett hälsopåstående godkänt granskas den vetenskapliga dokumentationen av EFSA. Därefter sker en hantering av Kommissionen och medlemsstaterna. Det är sedan kommissionen som fastlägger nya förordningar (listor). Endast en mycket liten del av de inskickade hälsopåståendena får positiva utlåtanden av EFSA. Det är också svårt att få en fungerande kontroll med ett decentraliserat kontrollsystem som i Sverige, på grund av krav på specifik kompetens hos inspektörer.

§ 10 Rapporter/information

Anette Jansson redogjorde kring Livsmedelsverkets arbete kring höga halter av metaller i barnmat. I början på året publicerades en studie från Institutet för miljömedicin på Karolinska Institutet där man analyserat stickprov av barnmat och funnit höga halter av bland annat mangan, arsenik och kadmium i ett antal produkter. I vissa modersmjölksersättningar fann man höga halter av mangan vilket beror på berikning (i sojabaserade produkter är halten mangan naturligt hög). Livsmedelsverket har nu/kommer att uppmanat EU-kommissionen och EFSA att se över sina gränsvärden och berikningsnivåer. Livsmedelsverket ska nu genomföra ett eget kontrollprojekt av metaller i barnmat för att få ett kvalitetssäkrat underlag för det fortsatta arbetet med säker barnmat. Under tiden är rådet till föräldrar, att i den mån det är möjligt, ge produkter med manganinnehåll som inte innebär ett överskridande av TDI.

Åsa Brugård Konde redogjorde för arbetet med att ta fram de nya råden för barn 0 till 1 år. Råden kommer att gå ut på remiss i mitten av april.

Anna Karin Lindroos rapporterade om arbetet med Riksmaten 2010. Tre fjärdedelar av undersökningen har nu genomförts. Tyvärr är bortfallet stort, det är en krävande undersökning att delta i och många utvalda anser sig inte ha tid att vara med. Det är en generell trend i samhället att det är svårt att få deltagare att vilja vara med i undersökningar.

Irene Mattisson berättade kort om de nya kostråden i Norge och USA. Båda kostråden ligger i linje med Livsmedelsverkets kostråd och betonar ökat intag av frukt och grönt, fisk, fullkorn, och val av bra fetter och magrare varianter av mjölk- och köttprodukter.

http://www.helsedirektoratet.no/publikasjoner/rapporter/kostr_d_for_fre_mme_folkehelsen_og_forebygge_kroniske_sykdommer_i_norge_metodologi_og_vitenskapelig_kunnskapsgrunnlag_790144

<http://www.cnpp.usda.gov/DGAs2010-DGACReport.htm>

§ 11 Laget runt: information från respektive ledamots verksamhets/kunskapsområde

Mai-Lis Hellenius redogjorde för oroande siffror från Västerbotten där man följt kostintaget över tid. I Västerbotten har man sedan 80-talet haft ett intensivt folkhälsoarbete med syfte att minska förekomsten av hjärt- och kärlsjukdom. Under denna tid sjönk det totala fettintaget, fettkvaliteten förbättrades och intaget av sammansatta kolhydrater steg. Parallellt har förekomsten av hjärt- och kärlsjukdom sjunkit. Nu visar de senaste siffrorna från 2010 att fettintaget har ökar igen, särskilt från animaliska källor, och att man är tillbaka till där man startade i början på 1980-talet.

Christian Berne 1) En ny SBU-utredning om mat vid fetma planeras. Utredningen är en uppdatering av den tidigare rapporten från 2002 och Nina Renquist är ordförande för utredningen. En extern referensgrupp har också tillsatts. Arbetet ska vara klart 2013. 2) En broschyr för ”Mat vid diabetes” med korta rekommendationer ska tas fram av Socialstyrelsens kommunikationsavdelning tillsammans med experter inom området. En hearing kommer att hållas framåt sommar och arbetet ska vara klart i slutet av året.

Lena Hulthén 1) En ny studie där man ska studera jod och järnstatus hos gravida och följa barnen i ett tidigt skede. Man ska studera jodstatus, järnstatus och inflammation samt jämföra gravida med och utan fetma. 2) Ett seminarium om salt kommer att hållas på Livsmedelsverket den 23/3.

Pia Lindeskog rapporterade från Folkhälsoinstitutet.

1) FHI har fått i uppdrag att ta fram åtgärder för hälsofrämjande stöd till individer i samverkan med Socialstyrelsen och SLV. 2) Folkhälsopolitisk rapport publicerades i november 2010. 3) FHI har även i år fått i uppdrag att samordna en uppmärksamhetsvecka kring goda matvanor och fysisk aktivitet. Veckan ”Ett friskare Sverige” genomförs vecka 19. 4) Levnadsvanor. Lägesrapport 2010 kommer snart att publiceras. Utbildning och inkomst är viktiga modifierande faktorer för alla hälsovariabler.

Tommy Cederholm berättade om nästa europeiska konferens för klinisk nutrition – ESPEN - som kommer att hållas i Göteborg 3-6/9 2011.

www.espen.org

Torsten Mossberg rapporterade om nyheter från socialstyrelsen. 1) Stefan Carlsson, före detta VD för Apoteket AB, har fått regeringens uppdrag att se över hur man kan effektivisera statens styrning av vård och omsorg. 14 vårdmyndigheter berörs, bl. Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet. 2) Man letar efter en efterträdare till Torsten Mossberg som går i pension i sommar. Personen bör ha kompetens inom både nutrition och medicin.

§ 12 Kommande möten

Nästa möte äger rum fredagen den 20 maj och är ett gemensamt möte med expertgruppen för pediatrik nutrition.

Höstens möten bestämdes till 20 september och 7 december.

§ 13 Övriga frågor

Inger Andersson tog upp Livsmedelsverkets arbete för att äta hälsosamt och miljömässigt. Informationen som ges till konsumenter bygger på det vetenskapliga underslaget som togs fram i arbetet med miljösmarta matval, men de konkreta råden har tagits bort.

Vid protokollet

Justeras

Anna Karin Lindroos
Sekreterare

Inger Andersson
Ordförande